

Sygn. akt V Ca 938/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 stycznia 2018 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie V Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący-Sędzia	SSO Adam Simoni (spr.)
Sędzia:	SSO Wojciech Misiuda
Sędzia:	SSR del. do SO Jan Drąg
Protokolant:	Tomasz Kluz

po rozpoznaniu w dniu 16 stycznia 2018r. w Rzeszowie
na rozprawie
sprawy z powództwa Banku (...) S.A. w W.
przeciwko B. S.
o zapłatę

na skutek apelacji powoda
od wyroku Sądu Rejonowego w Dębicy

z dnia 25 października 2016 r., sygn. akt I C 708/13

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

1. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 31.457,79 zł (trzydzieści jeden tysięcy czterysta pięćdziesiąt siedem złotych 79/100) z ustawowymi odsetkami
od dnia 10 października 2013 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 5.228,90 zł (pięć tysięcy dwieście dwadzieścia osiem złotych 90/100) z ustawowymi odsetkami
od dnia 10 października 2013 r. do dnia zapłaty,

2. oddala powództwo w pozostałej części,

3. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 4.252 zł (cztery tysiące dwieście pięćdziesiąt dwa złote) tytułem częściowego zwrotu kosztów procesu,

II. oddala apelację w pozostałej części,

III. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 3.635 zł (trzy tysiące sześćset trzydzieści pięć złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

SSO Wojciech Misiuda SSO Adam Simoni SSR del. do SO Jan Drąg

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 16 stycznia 2018r.

Wyrokiem z dnia 25 października 2016r., sygn. akt I C 708/13, Sąd Rejonowy w Dębicy oddalił powództwo Banku (...) S.A. w W. przeciwko B. S. o zapłatę (pkt I), zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 2.417 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt II) i nakazał ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa od powoda kwotę 1.061,82 zł tytułem zwrotu wydatków (pkt III).

Sąd Rejonowy, w wyniku przeprowadzonego postępowania dowodowego ustalił, że pozwany B. S. w okresie od 20 sierpnia 2007r. do 9 września 2007r. w D., działając z góry powziętym zamiarem w krótkich odstępach czasu, w celu użycia za autentyczne, dokonał podrobienia podpisów swojej małżonki A. S. na dokumentach związanych z zawarciem umowy nr (...) kredytu budowlano-hipotecznego, pomiędzy Bankiem (...) z siedzibą w W. a kredytobiorcami: A. S. i B. S. i został uznany za winnego popełnienia przestępstwa z art. 270 § 1 k.k. w zw. z art.12 k.k. Przy czynnościach związanych z zawieraniem umowy nr (...) kredytu budowlano-hipotecznego pracownica banku poinformowała pozwanego, że jeśli chce, aby umowa została zawarta, musi się podpisać również za żonę. Przy pracownicy powoda pozwany podpisał się na dokumentach za siebie oraz za żonę, przebywającą wówczas za granicą. Dalej Sąd Rejonowy ustalił, że pozwany B. S. w dniu 17 czerwca 2008r. w D., w celu użycia za autentyczne, działając z góry powziętym zamiarem w krótkich odstępach czasu, dokonał podrobienia podpisów swojej małżonki A. S. na dokumentach związanych z zawarciem umowy pożyczki nr (...), pomiędzy Bankiem (...) z siedzibą w W. a kredytobiorcami: A. S. i B. S. i został uznany za winnego popełnienia przestępstwa z art. 270 § 1 k.k. w zw. z art.12 k.k. Do dokumentacji związanej z zawieraniem umowami została dołączona przez pracownika powoda kserokopia dowodu osobistego żony pozwanego A. S. zalegająca w dokumentacji z poprzedniego kredytu. W czasie kiedy były zawierane umowy z września 2007r. i czerwca 2008r., A. S. miała nowy dowód osobisty. Sąd Rejonowy w Dębicy wyrokiem z dnia 14 maja 2012r. w sprawie I C 116/12 stwierdził nieważność umowy nr (...) złotowego mieszkaniowego kredytu budowlano-hipotecznego na inwestycję realizowaną systemem gospodarczym zawartej w D. w dniu 5 września 2007r., w której jako strony widnieją Bank (...) S.A. w W. (...) Oddział w D. oraz A. S. i B. S..

Czyniąc powyższe ustalenia Sąd Rejonowy oparł się na dowodach z dokumentów oraz z zeznań świadków.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, że powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie, bowiem powód nie udowodnił powstania szkody i jej związku przyczynowego z działaniem pozwanego (art. 415 k.c.). Sąd Rejonowy wskazał, że był związany ustaleniami wyroku z dnia 23 listopada 2010r. sygn. akt II K 774/10, mocą którego pozwany został skazany tylko za czyn z art. 270 § 1 k.k. tj. przestępstwo podrobienia dokumentu, a nie za przestępstwo z art. 297 k.k. tj. przedłożenia podrobionego dokumentu w celu uzyskania kredytu. Zdaniem Sądu Rejonowego gdyby nawet przyjąć, iż w niniejszej sprawie mógł on samodzielnie oceniać, czy pozwany wyczerpał znamiona przestępstwa z art. 297 k.k., to i tak zebrany w sprawie materiał dowodowy tego nie potwierdził, bowiem pozwany nie działał z zamiarem kierunkowym wyłudzenia kredytu poprzez wprowadzenie banku w błąd co do tego, że podpisy złożyła jego żona, skoro to upoważniony do zawierania kredytów pracownik banku polecił mu podpisanie się za żonę, i był obecny przy tym lub co najmniej miał świadomość tego, że pozwany, w siedzibie banku, podrobił podpis żony. W ocenie Sądu Rejonowego powód nie wykazał, aby to przez działanie pozwanego doszło do wyrządzenia mu szkody. Jednocześnie wskazał, że bezsporne było, iż pozwanemu została wypłacona kwota kredytu i kwota pożyczki, których pozwany dotychczas nie spłacił. Jednakże wypłaconych kwot nie można traktować jako szkody. Nawet jeśli uznać, że wypłacone kwoty stanowią szkodę, to brak jest normalnego, adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy działaniem pozwanego a szkodą w postaci wypłaconych środków. Gdyby nawet przyjąć, że powód wykazał, iż szkoda nastąpiła na skutek działania pozwanego, to sam powód – jego pracownicy przyczynili się do powstania szkody w zdecydowanej większości. Dodatkowo Sąd Rejonowy wskazał, że powództwo i tak podlegało oddaleniu, albowiem pozwany skutecznie zgłosił zarzut przedawnienia. Końcowo Sąd Rejonowy wskazał, że brak było również podstaw, by uznać odpowiedzialność pozwanego w oparciu o przepisy dotyczące zwrotu świadczenia nienależnego.

Powód Bank (...) S.A. w W. wniósł apelację od powyższego wyroku, zaskarżając go w całości oraz wnosząc o

1) jego zmianę poprzez:

a) zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 31.457,79 zł wraz z ustawowymi odsetkami od kwoty 31.391,38 zł od dnia 20 października 2009r. do dnia zapłaty oraz od kwoty 66,41 zł od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty,

b) zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 5.228,90 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 12 kwietnia 2009r. do dnia zapłaty,

2) zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania z uwzględnieniem kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

Ewentualnie powód wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Zaskarżonemu orzeczeniu powód zarzucił:

1) naruszenie prawa materialnego, a to:

- art. 297 § 1 k.k. w zw. z art. 442¹ § 2 k.c. poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie przejawiające się uznaniem Sądu I instancji, iż pozwany swoim czynem nie wypełnił znamion występku z art. 297 § 1 k.k. i tym samym, iż w sprawie nie znajduje zastosowania termin przedawnienia przewidziany w art. 442¹ § 2 k.c.,

- art. 284 § 1 k.k. w zw. z art. 442¹ § 2 k.c. poprzez ich niezastosowanie przejawiające się nieuznaniem Sądu I instancji, iż pozwany swoim czynem wypełnił znamiona występku z art. 284 § 1 k.k. i tym samym, iż w sprawie nie znajduje zastosowania termin przedawnienia przewidziany w art. 442¹ § 2 k.c.,

- art. 442¹ § 2 k.c. poprzez jego nieuprawnione zastosowanie,

- art. 362 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie przejawiające się uznaniem Sądu I instancji, iż powód przyczynił się do powstania szkody w zdecydowanej większości, podczas gdy z przepisu tego wynika możliwość odpowiedniego zmniejszenia odszkodowania stosownie do okoliczności, a zwłaszcza do stopnia winy obu stron, nie od „zdecydowanej większości przyczynienia się do powstania szkody”, a stopień winy pozwanego znacznie przewyższył stopień ewentualnej winy pracownika banku,

- art. 415 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, przejawiające się uznaniem Sądu I instancji, iż szkodą w rozumieniu tego przepisu nie jest zubożenie w majątku powoda będące następstwem działania pozwanego,

- art. 6 k.c. w zw. z art. 415 k.c. poprzez uznanie, że powód nie udowodnił w wystarczający sposób szkody oraz związku przyczynowego pomiędzy działaniem pozwanego a zaistniałą szkodą,

- art. 361 § 1 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie przejawiające się uznaniem Sądu I instancji, iż pomiędzy działaniem pozwanego a powstałą szkodą brak normalnego, adekwatnego związku przyczynowego,

- art. 5 k.c. w zw. z art. 442¹ § 1 k.c. poprzez ich niezastosowanie i uznanie przez Sąd I instancji, że podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia, w świetle okoliczności sprawy nie pozostaje w sprzeczności z zasadami współzycia społecznego i tym samym nie stanowi nadużycia prawa,

2) naruszenie przepisów postępowania cywilnego, a to:

- art. 11 k.p.c. poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie przejawiające się uznaniem Sądu I instancji, iż z przepisu tego wynika w postępowaniu cywilnym zakaz czynienia ustaleń w zakresie popełnienia przestępstwa ponad to, co ustalono w prawomocnym wyroku karnym,

- art. 11 k.p.c. poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie przejawiające się uznaniem Sądu I instancji, iż brak określenia wysokości i samego faktu wyrządzenia przez skazanego szkody pokrzywdzonemu wiąże sąd cywilny w sprawie o odszkodowanie związane z popełnionym przestępstwem,

- art. 233 § 1 k.p.c. przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodu z zeznań świadków A. R., R. S., G. Ś. oraz M. S. oraz zeznań pozwanego wbrew zasadom logiki i doświadczenia życiowego, poprzez:

a) przyjęcie, iż pracownicy powoda nakłaniali pozwanego do złożenia podpisu na umowie kredytu z dnia 5 września 2007r. za żonę, podczas gdy dowody te nie dają podstaw do takiego przyjęcia, a ponadto zważając na brak jakiegokolwiek interesu pracowników banku w nakłanianiu pozwanego do podrobienia podpisu żony, nie sposób w oparciu o zasady logiki przyjąć, by pracownicy ci dopuścili się takiego czynu, a jedyny logiczny i poprawny wniosek wypływający z zeznań tych świadków sprowadzać się może do postawienia im zarzutu posiadania wiedzy o tym, iż pozwany podrobił podpis własnej żony,

b) przyjęcie przez Sąd I instancji, iż pracownicy powoda nakłaniali pozwanego do złożenia podpisu na umowie pożyczki z dnia 17 czerwca 2008r. za żonę, podczas gdy dowody te nie dają podstaw do takiego przyjęcia, a ponadto zważając na brak jakiegokolwiek interesu pracowników banku w nakłanianiu pozwanego do podrobienia podpisu żony, nie sposób w oparciu o zasady logiki przyjąć, by pracownicy ci dopuścili się takiego czynu,

c) uznanie przez Sąd I instancji za wiarygodne zeznań pozwanego w zakresie ustalenia, iż pracownicy powoda nakłaniali pozwanego do złożenia podpisu jak również by wiedzieli o tym, że pozwany podrobił podpis na umowie kredytu hipoteczno-budowlanego, podczas gdy z zeznań pracowników powoda i innych przeprowadzonych dowodów nie wynika nawet, iż pracownicy ci byli obecni w czasie podpisywania przez powoda umowy kredytu,

3) błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia polegający na przyjęciu przez Sąd I instancji, iż skutkiem czynu pozwanego, stanowiącym niewątpliwie przestępstwo z art. 270 k.k. nie było powstanie dla powoda szkody, jak również, iż szkoda ta nie była normalnym następstwem popełnionego przez pozwanego przestępstwa,

4) nierozpoznanie istoty sprawy poprzez niedokonanie przez Sąd I instancji ustaleń czy zachowanie pozwanego stanowiło przestępstwo (były spełnione jego znamiona przedmiotowe i podmiotowe, w tym wina sprawcy) z art. 284 § 1 k.k.

Na rozprawie apelacyjnej pozwany wniósł o oddalenie apelacji powoda i zasądzenie na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja powoda w przeważającej mierze zasługuje na uwzględnienie, albowiem Sąd I instancji z materiału zgromadzonego w toku postępowania w sposób w zasadzie prawidłowy wyciągnął nietrafne wnioski, naruszając w ten sposób art. 233 § 1 k.p.c., a ponadto naruszył przepisy prawa materialnego, a to art. 415 k.c. i art. 442¹ § 2 k.c.

Przedmiotem rozpoznania w niniejszym postępowaniu są dwa roszczenia powodowego Banku (połączone przez Sąd Rejonowy w Dębicy do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia). Pierwsza sprawa o zapłatę kwoty 31.457,79 zł w związku z „umową kredytu” z dnia 5 września 2007r., a druga o zapłatę kwoty 5.228,90 zł w związku z „umową pożyczki” z dnia 17 czerwca 2008r.

Poza sporem w niniejszej sprawie jest to, że pozwany B. S. został prawomocnie skazany przez Sąd Rejonowy w Dębicy za przestępstwo z art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. polegające na tym, że w okresie od 20 sierpnia 2007r. do 9

września 2007r. w D., działając z góry powziętym zamiarem w krótkich odstępach czasu, w celu użycia za autentyczne, dokonał podrobienia podpisów swojej małżonki A. S. na dokumentach związanych z zawarciem umowy nr (...) kredytu budowlano-hipotecznego, pomiędzy Bankiem (...) z siedzibą w W. a kredytobiorcami: A. S. i B. S., a także na tym, że w dniu 17 czerwca 2008r. w D., w celu użycia za autentyczne, działając z góry powziętym zamiarem w krótkich odstępach, dokonał podrobienia podpisów swojej małżonki A. S. na dokumentach związanych z zawarciem umowy pożyczki (...) pomiędzy Bankiem (...) S.A. w W. a pożyczkobiorcami: A. S. i B. S. (wyrok SR w Dębicy z dnia 23 listopada 2010r., sygn. akt II K 774/10).

Bezsporne jest więc, że pozwany B. S. został prawomocnie skazany za podrobienie podpisu swojej małżonki na dokumentach związanych z umowami kredytu i pożyczki, na podstawie których pozwanemu wypłacone zostały przez powodowy Bank środki (31.457,79 zł i 5.228,90 zł), których pozwany dotychczas nie spłacił.

Na mocy art. 11 k.p.c. sąd cywilny jest związany ustaleniami wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego co do popełnienia przestępstwa.

Poza sporem było również to, że została stwierdzona nieważność umowy kredytu nr (...), na podstawie której pozwanemu wypłacono środki w kwocie 31.457,79 zł (wyrok SR w Dębicy z 14 maja 2012r., sygn. akt I C 116/12 i SO w Rzeszowie z 28 września 2012r., sygn. akt I Ca 465/12).

W ocenie Sądu Okręgowego w przypadku obu roszczeń powoda zostały spełnione przesłanki odpowiedzialności deliktowej pozwanego z art. 415 k.c. Jak wynika z materiału dowodowego obie umowy zostały zawarte w takich samych okolicznościach tj. pozwany złożył podpis w imieniu swojej małżonki na dokumentach związanych z zawarciem umów. Przesłanki z art. 270 § 1 k.k. stanowiły przyczynę szkody. Szkoda powstała z winy pozwanego - była skutkiem popełnionego przez pozwanego przestępstwa. Niewątpliwie zachodzi związek przyczynowy pomiędzy tymi dwoma elementami. Pozwany dopuścił się przestępstwa polegającego na podrobieniu podpisu swojej małżonki, skutkiem czego było uruchomienie kredytu, a więc w tym konkretnym przypadku prawomocne skazanie za przestępstwo z art. 270 § 1 k.k. jest *conditio sine qua non* wyrządzenia szkody. Pomiedzy wyrządzeniem szkody a winą pozwanego zachodzi normalny, adekwatny związek przyczynowy w rozumieniu art. 361 § 1 k.c. Skoro w odniesieniu do obu zaciągniętych przez pozwanego zobowiązań (kredytu i pożyczki) zostały wypełnione przesłanki z art. 415 k.c., to pozwany zobowiązany jest do wyrównania szkody wyrządzonej stronie powodowej. Szkodę stanowią oba niespłacone zobowiązania tj. 31.457,79 zł i 5.228,90 zł.

W żadnym razie nie zasługiwał na uwzględnienie zarzut przedawnienia podniesiony przez pozwanego, bowiem szkoda wynikała z występku i zastosowanie w sprawie ma art. 442¹ § 2 k.c.

Skoro spełnione zostały wszystkie przesłanki z art. 415 k.c. co do odpowiedzialności pozwanego za szkodę wyrządzoną powodowemu Bankowi, to powództwo co do zasady zasługiwało na uwzględnienie. Jeśli chodzi o roszczenie w zakresie odsetek, to nie w pełni było ono uzasadnione. Zdaniem Sądu Okręgowego skoro dopiero w toczącym się postępowaniu wyjaśnione zostało źródło powstania szkody, to odsetki należało liczyć dopiero od daty otrzymania odpisu pozwu przez pozwanego w sprawie I C 708/13 tj. od 10 października 2013r. (k. 78).

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 31.457,79 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 10 października 2013r. do dnia zapłaty oraz kwotę 5.228,90 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 10 października 2013 r. do dnia zapłaty (pkt I.1). Powództwo podlegało oddaleniu jedynie co do żądania odsetek za okres sprzed 10 października 2013r. (pkt I.2). O kosztach procesu za pierwszą instancję orzeczono w pkt I.3. wyroku na podstawie art. 98 k.p.c. przyjmując, że na koszty procesu, które przegrywający sprawę pozwany winien zwrócić powodowi złożyły się: opłata od pozwu (1.835 zł) oraz koszty zastępstwa procesowego wraz z opłatą od pełnomocnictwa (2.417 zł) obliczone w oparciu o § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t.j. Dz.U. z 2013r. poz. 490 ze zm.).

Apelacja powoda została oddalona jedynie co do żądania w zakresie odsetek od należności głównych za okres sprzed 10 października 2013r. ze względów przytoczonych powyżej, o czym orzeczono w pkt II wyroku, na podstawie art. 385 k.p.c.

W pkt III wyroku Sąd Okręgowy orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego na podstawie art. 98 k.p.c. i § 2 pkt 5 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015r. poz. 1804 ze zm.). Na koszty postępowania apelacyjnego złożyły się koszty zastępstwa radcy prawnego (1.800 zł) oraz opłata sądowa od apelacji (1.835 zł).

SSO Adam Simoni SSO Wojciech Misiuda SSR del. do SO Jan Drąg